

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „KOROŠKI SLOVENEK“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrtletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrtletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Križarska vojna proti boljševizmu

Evropa se lahko oddahne. Letošnji narodno-socialistični kongres v Nürnbergu ji je dal po svojih govornikih zagotovilo, da bo narodni socializem obračunal z boljševizmom v Rusiji tako, kot je obračunal z nemškim komunizmom. — Čudno, da se je v svet po tej, svečano pred milijonom ljudstva in v žaru tisočerih luči podani obljudi voditeljev narodnega socializma naselila neka vznemirjenost in bojazen pred nečim nedopoveljivim strašnim v bližnji bodočnosti.

Hitler, kancler in voditelj Nemčije je v Nürnbergu povedal težke besede. Najprej to, da bo treba vsled predstoječega izčrpanja gospodarskih rezerv jermene ožje povezati. Potem, da je boljševizem prvi in najhujši sovražnik sveta. H kanclerjevim izjavam sta dodala svoje minister Goebbels in znani Rosenberg, oče novopoganske nemške cerkve. Tako ostro so govorili voditelji sedanje Nemčije proti boljševiški Rusiji, da bi po mnenju velikega dela inozemskega časopisja ob normalnih prilikah napadena država morala prekiniti diplomatske odnose z napadalko. Tem bolj vznemirja, če vidimo, da sovjeti razun rezkega odgovora vojnega komisarja Vorošilova o priliki vojaških vaj molčijo in mrzlično hitijo z oborožitvijo. Vsa napetost ozračja je vidna samo še v strahovitnih pripravah za bodoči medsebojni spopad.

Kaj hoče Hitler, ali je bil njegov strastni govor manj premišljen ko čustven, se vprašuje svet. Zakaj Hitler ni videl komunizma, ki tudi v Nemčiji spet dviga glavo. Razni procesi in še drugi dogodki pričajo, da vršijo komunisti v Nemčiji dobro podtalno propagando za svoje prevratne cilje. Sovjetska neposredna propaganda v Nemčiji pa letos ni nič hujša od one v dosedanjih letih. Ali je Nemčija morda ogrožena po španski meščanski vojni, se drugi vprašujejo. Ali se morda boji komunističnega prevrata v Franciji? Kako da je Hitler potem samo mimogrede omenil španski in francoski komunizem?

Nemčija je po Hitlerju obnovila v maju 1933 pogodbo z Rusijo, česar sta se bala storiti njegova predhodnika Brüning in Schleicher. Tedaj je bila Rusija vseskozi boljševiška država in je vršila propagando po vsem svetu. Leta 1934 je Hitler nadalje izjavil: „Z demokratičnimi državami in z onimi socialističnih teženj hoče Nemčija poravnati nasprotja in utrditi sodelovanje. Zato se je trudila, da uredi prijateljske odnose tudi z Rusijo, četudi jo od nje loči svetovni nazor.“ Od tedaj do danes se je zgodilo le to, da sta Francija in Čehoslovaška sklenili z Rusijo prijateljsko pogodbo, kar pa nima opravka z boljševizmom.

Istočasno, ko je Hitler v Nürnbergu napadel ruski boljševizem, je govoril tudi o gospodarskih težkočah Nemčije in povdaril nemško zahtevo po kolonijah. Po pisanju uglednega francoskega dnevnika „Tempsa“ je v tej zvezi izjavil: „Če bi mi imeli Ural, Sibirijo in ukrajinsko zemljo, potem bi se v izobilju zadušili. Tako pa se moramo boriti za goli obstoj.“ Ogorčeni so nemški listi enoglasno popravljali besedilo, češ da je Hitler rekel takole: „Če bi Ural, Sibirija in Ukrajina ležali v Nemčiji, potem bi se v izobilju zadušili...“ Časopisje inozemstva na ta popravek ni odgovarjalo, le poluradni „Kurjer Polski“ je pripomnil: „Poljska nikakor ne misli na to, da bi kedaj pod vodstvom pruskih feldveblor korakala proti vzhodu.“ — Svet slutiti, da narekujejo „križarsko vojno“ Nemčije proti boljševiški Rusiji v veliki meri njene notranje gospodarske neprilike. Nemškemu gospodarstvu vedno bolj primanjkuje surovin in tujih deviz in ob tem pomanjkanju bi se znali kedaj majati stebri nemškega narodnega gospodarstva. Besedo poljskega dnevnika o pruskih feldveblorih pa jemljejo sosebno francoski listi z razumevanjem na znanje.

Zdi se, da je Hitler s svojo napovedjo križarske vojne koristil samo ruskemu boljševizmu. Ker se bi ostale evropske države le težko spuščale v vojno avanturo z Rusijo, misleč na ponesrečeni poizkus velikega Napoleona, ni težko presoditi, kje bi bila dejanska vojaška premoč. Za hitlerjanski napad pa niso dani tudi nikaki idejni predpogoji. Boljševizem je ob vseh krikih po boljših gmotnih razmerah gibanje nezadovoljnega človeškega duha in ta duh ne pozna ne državnih in ne narodnih meja. Povsod tam se je ugnezdil, koder je doslej veljala moč denarnih in drugih močitev, v vseh množicah s prikrajšano pravico se je razbohotil. Kdor bi ga torej resnično hotel pomandrat z orožjem, bi moral nastopiti z revolverjem in korobačem v nezadovoljni množici slehernega naroda.

Za boj proti boljševizmu veljajo edino in izključno besede sv. očeta španskim beguncem: „Svet naj da človečansko družbo, koder se bodo mogla načela katoliške Cerkve in vere nemoteno širiti in udejeviti v dejanjih! To so načela, na katerih sloni vse zasebno pravo, vsa socialna pra-

vičnost, svetost družine, družabna avtoriteta in družabni red, bratstvo in ljubezen med ljudmi. Dokler pa edino varuhinjo krščanstva zapirajo v božje hrame, ji kratijo pravico ter sumničijo, dokler se katoliško časopisje, ki naj širi, razlaga in brani krščanska načela, ogroža in sumiči, medtem ko ima časopisje, ki načela samo zamotava in dejstva potvarja, polno svobodo, tako dolgo ni rešitve pred boljševizmom.“ — Očetovski opomin, tikajoč se vsega sveta, tudi Nemčije!

Svet je na razpotju. Hitler ga poziva na križarsko vojno proti boljševiški Rusiji. V Rusiji medtem umira Stalin in preyzema vlado general Vorošilov, ki mrzlo odgovarja s pospešenim oboroževanjem. Sv. oče kliče narode zemlje, naj odpro srca veri in Cerkvi in z ljubeznijo ter pravico premagajo nasilje in krivico starega in novega sveta. Usoda pa se bliža z naglim korakom. — Kje stojiš ti, naš narod? So tvoje simpatije na strani Hitlerjevi ali na strani sovjetskih, mehiških in španskih revolucionarjev? Prevdari dobro, ker v tvojem prevdarku ti je pisana tvoja bodočnost!

Žaiostne številke iz Rusije.

Sovjetska Rusija šteje sedaj 168 milijonov ljudi. Od teh je okroglo tri milijone komunistov. Če prištejemo še 4 milijone komunistične mladine in 6 milijonov pionirjev, ima sovjetska vlada približno 13 milijonov zanesljivih pripadnikov, kar znaša slabo dvanajstinko vsega ruskega prebivalstva. Ta dvanajstinka ima v rokah vlado in politiko ter odloča o sreči in nesreči ostalih ednajst dvanajstink ruskega prebivalstva.

Kako živi ruski delavec? Na teden zasluži povprečno 35 papirnatih rubljev, strokovni delavec približno 100 rubljev na mesec več. Za sobo, kjer stanuje z ženo in družino, plača 25 rubljev na mesec, za državne datjave izdaja mesečno okoli 25 rubljev, za kruh okoli 45 rubljev in isto svoto za mleko na mesec. Dodati je treba še 15 rubljev mesečno za petrolej in 30 rubljev za meso. Za drugo denarja ne preostaja več. Torej ni zlagana trditev znanega ameriškega časnika, ki je po potovanju v Rusijo ugotovil, da položaj ruskih delavcev ni nič boljši ko oni brezposelnih v ostali Evropi.

Velika mizerija vlada glede stanovanj. V velikih tvornicah prebivajo povprečno štiri družine v enem stanovanju in imajo skupno kuhinjo. Živila kupuje delavec v konzumih, ki prodajajo, kar pač imajo. Kakšne so cene v teh konzumih? Za 1 kg slanine plačaš 30 rubljev, za kg govedine 12 rubljev, za kg svinjine 13, 1 kg črnega kruha 1, belega 2 rublja, presno maslo 30, sladkor 6, moka 3 in pol. riž 10, liter mleka 2 rublja, 1 jajce 70 kopeik. Kolika je draginja, spoznamo ob pomisleku, da mora delati delavec v sovjetski Rusiji eno uro za en rubelj.

Kot povsod se najdejo tudi v današnji Rusiji ljudje, ki so si znali boljše postlati. O tem pričajo polna ponočna in plesna zabavišča. Uradniki sovjetskih komisariatov, policijski in drugi višji uradniki ter častniki imajo razmerno visoke plače. So med sovjeti „tovariši“, vsi oblečeni v usnje, ki se bahajo s 1000 ali celo 10.000 rublji v žepu. To so novi kapitalisti sovjetske Rusije in trn v očeh tudi danes še ubogega ruskega delavca. A nevolja se med sovjeti ne kaže, za to skrbi stroga in brezobzirna policija.

V Ženevi ne gre nanrej.

17. zasedanje Zveze narodov je bilo otvorjeno v krasni, novozidani palači ob Ženevskem jezeru. Že kar uvodno je prišlo do malega spora, ko je

namreč turški zunanji minister zahteval odstranitev velikega gobelina, predstavlajočega poraz Turkov pred Dunajem. Gobelina je služil kot stenski okrask in ga je darovala Avstrija. — Neprimerno večji in usodnejši pa je bil spor zaradi Abesinije. Nenadno se je namreč pojavil v Ženevi abesinski cesar Haile Selassie in zahteval, da se sme abesinska delegacija udeležiti zborovanja kot polnovredna članica. Zveza narodov je po daljšem zakulisnem boju pristala na njegovo željo. — Sprejem Abesinije v Ženevi je imel za posledico, da so Italijani odpovedali svoj prihod in pričeli v svojem časopisju ostro napadati „mrtvega moža“ ob Ženevskem jezeru. Za pripustitev Abesinije se je izjavilo 32 držav, glasovale niso 3 države, proti se izjavile 4. — Tretja težkoča se je pojavila ob govoru španskega zunanjskega ministra, ki je zahteval, naj se načelo nevmešavanja v španski spor odpravi in članice Zveze prihitijo postaviti španski vladi na pomoč.

Ob vsem tem je jasno, da zastopniki posameznih držav niso se mogli zediniti dokončno v nobeni točki. Najmanj še v točki preosnove Zveze narodov. Vendar je jasno, da mora priti do preosnove, če naj ta važna mednarodna ustanova posluje naprej. Sicer se zna posrečiti Mussoliniju njegov načrt, da prenese težišče odločevanja o evropskih zadevah na četvorico velesil, to je Anglijo, Francijo, Nemčijo in Italijo. Da kljub pripustu abesinske delegacije k zasedanju Mussolini ni odgovoril z izstopom Italije iz Zveze narodov, je v tej zvezi značilno in z njegovega stališča pametno.

Zasedanje se — ko to pišemo — nadaljuje. Za kulisami se bje ostra borba za premoč sovjetski Rusiji ali fašizmu naklonjenih držav. Te borbe zasedanje tudi ne bo dovršilo.

Madrid pred padcem. Nacionalisti zmagujejo naprej. Na severu bombardirajo mesto Bilbao, koder so se ugnezdili rdeči in odklonili vsaka pogajanja. Južno od Madrida napadajo mesto Toledo. Iz Madrida v odpomoč poslano čete so bile odbite. Madridska vlada se nahaja v težkem položaju, ker mora že računati s popolnim porazom. Anarhisti in komunisti jo dolžijo, da je ona zakrivila brezupni položaj. Vladni člani so se zatekli na argentinsko poslaništvo, argentinska ladja pa jih bo odpeljala.

Portugalska se je ob izbruhu meščanske vojne v Španiji znašla v težkem položaju. Posledice zmagane rdečih bi morala nujno občutiti tudi sama kot neposredna sosedka španske republike. Njena sre-

ča je, da jo vodi odločni Salazar, ki pripravlja za državo ustavo na osnovi papeževe okrožnice. Salazar spada med najsposobnejše gospodarstvenike v Evropi in le njegovi sposobnosti se ima Portugalska zahvaliti za svoj razmerno ugodni gospodarski stalež. Za slučaj komunistične zmage v Španiji pa ne bi bilo ogroženo samo njegovo reformno delo, marveč cel obstoj države, ker bi jo komunisti in anarhisti skušali priključiti iberški sovjetski republiki. V očigled neposredni nevarnosti je portugalska vlada zato odklonila nasvete inozemstva, naj ostane ob boju v Španiji nevtralna. Njeno stališče opravičuje nedavni komunistični protivladni udar portugalskih mornarjev, ki pa se je vsled odločnega nastopa vlade ponesrečil.

Francoski frank za tretjino razvrednoten. Francoska vlada je koncem minulega tedna presenetila svet s sklepom, da zniža frankovo vrednost za tretjino. Istočasno je objavila pogodbo z Anglijo in Ameriko, v kateri se države sporazumejo, da bodo preprečile tekmovanje med frankom, dolarjem in funtom. Švica in Holandska sta takoj posnemali sosedo in istotako znižali vrednost svojega denarja. — Francoski frank je imel vsled zlatih zalog narodne banke v inozemstvu visoko vrednost, kar je oviralo francoski izvoz. Dočim sta Amerika in Anglija že preje zaradi istih težkoč znižali vrednost svojega denarja, je Francija do zadnjega oklevala. Ker dela sedaj Blumova vlada na to, da izboljša delavske plače in olajša delovne pogoje, je bila iz interesa, da poživi narodno gospodarstvo z zvišanjem francoskega izvoza, prisiljena razvrednotiti frank vsaj za tretjino. Hkrati je izdala ukrepe, da zaščiti male varčevalce, ni pa seve mogla preprečiti, da so francoski kapitalisti še predčasno spravili okoli 30 milijard frankov v inozemstvo. Pričakujejo, da bo Franciji sedaj sledila Nemčija in znižala vrednost marki.

Avstrija rešena mednarodne finančne kontrole. Svet Društva narodov je sprejel predlog finančne komisije, da se s 1. okt. ukine finančna kontrola nad Avstrijo. Avstrijski finančni minister je predložil pregled avstrijskega denarnega in gospodarskega stanja, se zahvalil Zvezi narodov za izkazano razumevanje ter izrazil željo, da sme Avstrija spet samostojno voditi svoje denarno gospodarstvo. Želji je Društvo narodov enoglasno ustreglo.

Na Švedskem so pri volitvah zmagali socialisti. Pri volitvah predzadnje nedelje so na Švedskem zmagali socialdemokrati, ki so si brez komunistov in neodvisnih socialistov priborili skoroda polovico mandatov v parlament. Njihova zmaga gre na račun nacionalcev, ki se niso mogli uveljaviti, in še konservativcev, ki so nastopali razcepljeni v več strank. Švedska je tako postala prva drža-

va s socialistično večino v parlamentu, ki je izglasoval tudi novo, socialistično vlado.

Nova zaostritev v Palestini. Dalje časa so Angleži oklevali, da bi se odločno zavzeli za palestinske žide, ki so Arabcem, dosedanjim gospodarjem Palestine, trn v peti. Pa židovstvo ima povsod v svetu bogate in vplivne pokrovitelje in posredovanju le-teh je uspelo, da se je sedaj Anglija z vso odločnostjo zavzela za palestinske žide. Poslala je v Haifo večje število vojaštva ter odredila oster nastop proti upornim Arabcem. Vodja Arabcev pa je istočasno izdal proglas, naj s pootsrenim uporom prisilijo Anglijo, da pristane na njihove zahteve.

Japonska ne miruje. V vzhodni Aziji se je bati novih vojnih zapletljajev. V Šanghaju je bil povodom nekega pretepa en japonski mornar ubit ter dva ranjena. To je izzvalo v vsej Japonski vihar razburjenja. Takoj so Japonci izkrcali v Šanghaju bataljon vojakov, japonski admiral pa je pozval kitajske oblasti, da morajo nemudoma prijeti krivce. Po prihodu še drugega japonskega bataljona je admiral razglasil obsedno stanje. Slutijo, da bo krvavi incident v Šanghaju Japonski zaželen povod nadaljnjega postopanja proti nedini Kitajski, od katere bo zahtevala, naj ustanovi iz petih severnih kitajskih pokrajin posebno državo.

Med Hrvati v Burgenlandu.

Zanimivi in poučni so pogledi na položaj drugih narodnih manjšin v Avstriji. Tako lahko spoznavš nedostatnosti svojega položaja stvarneje in črpaš še mnogo pobudo za lastno delo. — Gradiščanski Hrvati so imeli 9. septembra v vasi Čembi v južnem predelu svoje dežele letošnji veliki zbor osrednje kulturne organizacije. Podajamo v naslednjem njegov potek.

Zbor so otvorile mladenke z zvezno himno. Nato sta navzoče pozdravila domači župan in župnik z željo, da bi zborovanje čim najbolje uspelo. Predsednik župnik Horvat prebere pozdravne brzojave, med drugimi pozdrav gradiščanskega dež. glavarja inž. Sylvestra in drž. svetnika dr. Lovra Karalla.

Predsednik je potem podal poročilo o minulemu letu. Naglasil je, da so hrvatske želje prodrle do najvišjih mest in da vstaja v deželi ozračje, ki bo zagotovilo miren in uspešen kulturni razvoj. Kancler Schuschnigg govori o vrlih Hrvatih, dež. glavar je ponovno ostro obsodil renegatstvo in zabičal, naj Hrvati ostanejo zvesti svoji narodnosti. Hrvati so dobili svojega šolskega nadzornika, ki nadzoruje 45 šol; treba je samo še pravičnega šolskega zakona. Vse to je bilo mogoče, ker je narod podpiral delo Kulturnega društva.

„Kje sem?“ je vprašal.

„Tu pri nas, pri meni, Štefan,“ je odgovorila Cilka.

Štefan se je nasmehnil radosti, ko je ugledal ob postelji Cilko in Roberta in Mlakarja, ki se je vzdramil iz svojega preišljevanja in stopil k vznožju.

„Zdi se mi, da sem spal, neizrečeno dolgo spal. Tako blažen je bil ta sen, kot bi me vanj zazibali angelci. Morda bi bilo bolje, da bi se ne prebudil nikdar več.“

„Ne govori tako, Štefan, radi mene ne!“

„Radi tebe, Cilka? Da, res morda, in radi matere. — Kdo me je rešil?“

„Robert te je otel smrti,“ je dejal Mlakar.

„Ti, Robert, ti, ki si pretrpel zastran mene toliko gorja?“

Dvignil se je in sedel in objel prijatelja in se razjokal.

„Čujta, Cilka in Robert, čujte, oče Mlakar!“

Razodeti vam imam veliko skrivnost svoje duše. Morda vas bo presenetila, a upam, da ne ostane radi nje nobene sence srda name v vaših srcih. Cilka, odpovedal sem se ljubezni do tebe, odpovedal radi matere. Čuj me in ne strmi in ne jokaj! In vi, oče Mlakar, poslušajte mirno! In ti, Robert, raduj se! — Glejte, v oni strašni noči, ko je viselo življenje moje matere samo na drobni nitki, sem preišljeval velike in strašne stvari o ljudski govorici o črnošolcu, o svojem umrlem očetu, o materi, o tebi, Cilka, in tebi, Robert, in o smrti. Vsak trenutek sem poslušnil in se bal, da pristopi in upihne luč moji materi. V tisti grozoti, v tistem strahu sem zaslutil, da je treba odpovedi, treba žrtve. In sklenil sem, da se vrnem na prejšnjo pot, če ozdravi mati. V dušo se mi je tedaj naselil mir in videl sem lepo sliko pred seboj. Ob materini postelji sta stala vidva, Cilka

V bodoče bo treba mnoge organizacijske preosnove in poglobitve, treba pa bo najprej moža, ki ga Hrvati priznajo za svojega političnega vodjo in ta je — dr. Lovro Karall. Misli mi je treba še na pritegnitev Hrvatov, ki doslej niso v vrstah Kulturnega društva, kajti sedaj je čas sloge, zedinjenja in rešitve.

Drugi govornik, župnik Jandriševič, je pokazal še obstoječe rane narodnega telesa na jugu. Hrvatsvo boleha na jugu dežele, ker nima svojih duhovnikov in učiteljev, ker so njegova sela mala in pripadajo mnogokod nemškimi faram. Dolga leta ljudstvo ni razumelo duhovnika v fari, ker je bil tuje narodnosti, deca se je morala v šolah mučiti z jezikom, ki ga ni razumela. Vrh vsega je bilo poljubno izseljevanje Hrvatov, ki so morali za bori kruh v tuji svet. Odslej bo treba večje brige severnega dela za južne kraje. Na jug morajo prihajati pevci in tamburaši ter buditi narodno zavest. Treba bo hrvatskih knjig, duhovnikov in učiteljev, da se spet zbudi narod, ki je doslej spal.

Hrvatski šolski nadzornik prof. Kloudus je podal pregled hrvatskega šolstva. Hrvati imajo 27 šol z izključnim hrvatskim učnim jezikom ter 16 dvojezičnih šol. V nadzornikov delokrog spadajo prve in hrvatski razredi drugih. Vrsta hrvatskih občin do danes nima hrvatske šole. Po razlagi dosedanega in novega šolskega zakona, ki še ni odobren, je nadzornik zaključil: **Bratje Hrvati! Ne pozabite, da ste sinovi južnaškega naroda in da nam zgodovina nalaga dolžnost, da spoštujemo dediščino slavnih prednikov. Skrbimo vsi za to, da vzgojimo narod, ki bo zaveden, krepak in zvest sebi in svoji domovini Avstriji.**

Zbor je nato jednoglasno sprejel resolucijo o hrvatskem šolstvu v hrvatskih selih, ki se glasi: 1. Hrvatska šola: vsaka šola je hrvatska in se mora v njej poučevati hrvatski materni jezik. 2. Na hrvatskih šolah zamore biti nastavljen samo Hrvat kot učitelj. 3. Učitelji, ki se potegujejo za mesto na hrvatski šoli, morajo z izpitom dokazati, da so sposobni poučevanja v hrvatskem jeziku.

Urednih „Hrvatskih novin“ g. Mate Fržin je podal politični pregled položaja manjšine in med drugim prebral pismo, ki ga je ob neki priliki naslovil na dež. glavarja voditelj Hrvatov dr. Karall in ki pove tudi tole: „Hrvatski narod živi kot manjšina že stoletja z nemškim narodom v bratskem miru in ob medsebojnem spoštovanju narodnih posebnosti. V minulih letih so Hrvati svojo zvestobo ponovno dokazali. Pod Vašim vodstvom so bile podane možnosti, da bodo Hrvati

PODLISTEK

Dr. Ivo Česnik:

Črnošolec.

Prinesel je koce, rjuhe, plahte, napravil Štefanu vzglavje, ga odel, drgnil po sencih in čelu, da ga vzbudi k življenju, če je še v njem. A ga ni mogel spraviti k zavesti.

Oče Mlakar je tekal okrog kakor blazen, ukazoval, jokaj, si pulil lase.

Gasili so dolgo in ugasili. Hiši ni prizadejal ogenj skoro nobene škode. To je dalo gospodarju malo prejšnjega razuma. Zahvaljeval se je in postregel ljudem z vinom in kruhom.

„Kdo je zažgal?“ se je nekdo spomnil.

Tedaj je pripovedal Miha nadolgo, kako je čul šum za hlevom, hlastnil pokonci in v temi spoznal norca Groga, ki je izginil v noči.

„Kaj, norec? Saj res! Zakaj ga pa ni bilo gasit?“

„Nad norca, nad norca!“ so vpili mladi ljudje. In vzdignila se je cela procesija proti njegovi koči, a bila je razočarana, ko ni dobila Groga doma.

Štefana je odnesel Robert v hišo, ga slekel, položil na posteljo in čakal, če se vzbudi.

„Celo telo je gorko. Gotovo ga spravimo k življenju,“ je rekel, mu vлил žganja v usta in ga drgnil po prsih, čelu in sencih.

Cilka mu je pomagala in še vedno ihtela, oče Mlakar je sedel na klopi, oči obrnjene v tla, roke naslonjene na kolena.

Toplota je spravila Štefana k zavesti, dala mu je moči.

in Robert, in sta si podajala roki v večno združitev. Oprosti mi, Cilka, oprostite mi tudi vi, oče Mlakar! Nocojšnji dogodek je pokazal, da nima črnošolec mirnega koticika na svetu. Zato moram nazaj v samoto. Cilka in Robert, vidva pa bodita srečna, mož in žena!“

Sklenil je njuni roki. Ni se branila Cilka, dasi ji je bilo v srcu težko in so goste solze tekale po licu, ni se branil Robert, ki so se mu obudili novi upi. Cilka se je spomnila Barbinega prokletstva, in zdelo se ji je, da bi bila morda nesrečna s Štefanom. Zato je smatrala za božji migljaj njegovo odpoved, za lepo željo njegovo prikazen o ženinu in nevesti. Oče Mlakar je malo mrmral, potem pa rekel: „Najbolj pametno bo menda tako.“

Pred jutrom se je vrnil Štefan k materi in ji govoril o ljudski besnosti, o svoji nezgodi, o Cilkinih solzah, o Robertu.

„Pred solnčnim vzhodom moram oditi,“ je dejal potem. „Ljudje mislijo, da sem mrtev. Če me zagledajo, se jih morda iznova poloti divjost. Obup in beda, ki jim grozi radi toče, jih izpremenijo v živali. Ko izprevidijo, da so me sodili napačno, jim bo žal.“

Mati je jokala, sin se je odpravljal. Ko se je preoblekel in vzel potno palico in majhen kovčeg v roke, se je poslovil.

„Zbogom, mati! Ne skrbite zame! Ne zgodi se mi ničesar. Zunaj vasi me čakata Robert in Mlakarjev hlapec s konjem. Ozdravite skoro popolnoma!“

„Bog s teboj, moj sin!“

Objem, materin križ na čelo in blagoslov — črnošolec gre nazaj v samoto.

Vstaja jutro za gorami, vstaja dan —

Konec.

svojo narodno posebnost gojili naprej. To zvesto-bodo Hrvti vračali tudi v bodoče s svojo zvestobo." — Ob zaključku zborovanja navzoči enodušno odobrijo pozdravna brzojava kanclerju in dež. glavarju. Zbor je zaključila himna burgenlandskih Hrvatov: Hrvat mi je otac!

DOMAČE NOVICE

Največja sila na svetu je — časopisje. To danes splošno velja in kdorkoli zasleduje kak večji namen, se poslužuje časopisja. V še večji meri pa služi časopisje kot dobrodošlo in najučinkovitejše sredstvo silam, ki se borijo za nadvlado v svetu. Tudi Cerkev posveča časopisju največjo pozornost v zavesti, da zamore tednik ali dnevnik uspešno širiti načela krščanske ljubezni in pravice. To pozornost potrjuje med drugim tudi minuli teden po kardinalu-tajniku Pacelli-ju v Rimu otvorjeni svetovni kongres katoliškega časnikarstva. Naš tednik si je s prvim dnevom svojega obstoja nadel vzvišeno nalogo, da širi, utrjuje in ščiti krščansko in narodno pravico koroških Slovencev. Njegovi neprijatelji mu sicer skušajo podtikavati druge namene z isto trdovratnostjo, s katero hočejo v zavednih Slovincih videti samo narodne nestrpnosti in rogovileže. Ta in slična podtikavanja s prozornim ciljem nas ne motijo. — **Kar želimo in smatramo za nujno potrebno, je, da nas pri našem delu za dobro prosveto med ljudstvom južne Koroške vsi zavedni rojaki z vsemi močmi podpirajo. Širite naš tisk vsepovsod, to je naša današnja prošnja, tem nujnejša, ker je naš verski in narodni nasprotnik s polno paro na delu! — V vsako zavedno katoliško in slovensko hišo naše glasilo!**

Gospodinjska šola v Št. Jakobu v Rožu. Lepo vrsto deklet je že odgojila v dobre gospodinje. Tudi letos spet vabi stariše, naj pošljejo svoje doraščajoče hčerke v njen zavod, kjer bodo dekleta našla dobro gospodinjsko in srčno izobrazbo. Šola se prične s 15. novembrom, prijave je vpsolati do konca oktobra. Dekleta se bodo vadile poleg kuhinje tudi v šivanju in ostalih gospodinjskih panogah. Na željo se bo vršil pouk tudi v petju in glasbi. Očetje in matere, dajte hčerkam najboljšo doto: izobrazbo duha in srca in pridne, večere roke! Gospodinjska šola šolskih sester v Št. Jakobu v Rožu vam bo h temu pripomogla!

Zahomc ob Zili. Nekdo nas je v zadnji številki našega lista podregal, češ, da se izneverjamo starišim našim nošam. Graja nas je hudo zadela, ker po našem mnenju ne zaslužno tako trdega očitka. Pa se bomo prihodnjič potrudili, da bo naš žegen še bolj domač, zilski in spet povabimo nanj letošnjega hudega kritika. — Edinstveno je okoli letošnjega žegna to, da smo takoj v torek navrh začeli z resnim delom: cel teden smo se vadili za lepo igro „Pri kapelici“. Da naš trud ni bil zaman, je dokazal uspeh igre in navdušenje ob njej na kvaterno nedeljo. Smo menda prvi, ki smo začeli s sezono in vrhutega s čisto mladimi močmi. Deset igralcev je stopilo prvič na oder. — Iz sosednje Bistrice pa imamo žalostno vest. Takole so dejali preč. g. župnik: Žalostni smo ob grobu starčka, posebno hudo pa nas zadene smrt mladega dekleta, kot je bila Cimprova Nanca. Bila je vzor-dekle, pobožna in pridna. Naša dekliška zveza je izgubila z njo dobro tovarišico. Zavedni Cimprovi družini naše sožalje, rajni večni mir!

Vrba in okolica. Sončni septemberski dnevi so podaljšali sezono za par tednov. Sedaj pa se poslavljajo zadnji letoviščarji. Ob zaključku smo imeli malo senzacijo. V gradu se je minuli teden nastanil bivši siamski kralj s soprogo in precejšnjim spremstvom. Eksotični gostje vzbujajo splošno pozornost. — V okolici smo imeli 21. sept. velik požar. Pogoreli so gospodarski objekti posestva Mali Strmec, ki je lastnina rajhovskega državljana Ernsta Bentele. Škode je do 100.000 šilingov, ker je poleg objektov uničena vsa letina — okoli 20.000 kg pšenice — in tudi nekaj strojev. Živino so rešili in tudi hišo obvarovali ognja. Gasilci so došli iz Vrbe, Rožeka, Beljaka i. dr. Škoda je delno krita z zavarovalnino.

Celovec. V ponedeljek 21. sept. je predal dose-danji vladni komisar vlad. svet. Burda vodstvo udruženja koroških bolniških blagajn novoizvoljenemu načelstvu oz. načelniku Silvestru Leeru. G. vlad. svet. Burda se je podal spet na svoje staro mesto kot vodja delavske bolniške blagajne na Dunaju. Uspeh tega izrednega strokovnjaka in poznavalca socialnega zavarovanja je vreden vsega občudovanja. V razmerno kratki dobi se mu je posrečila sanacija in preosnova vseh tovrstnih

socialnih zavodov dežele in to kljub velikemu nerazumevanju, ki ga je našel za svoj trud v mnogih krogih. Ob slovesu se je osebno ljubeznjivi gospod zahvalil za vso naklonjenost, ki jo je našel v deželi, in pri tem ni prezrl tudi ne slovenske manjšine in njenega vodstva, ki ga je v njegovi težki nalogi po svojih močeh podprlo.

Borovlje. Volitve v kmečko zbornico so tudi pri nas precej razburile duhove, ker so hoteli vložiti Nemci svojo listo. Sporazumeli smo se nazadnje tako, da volimo vsakih polovico na skupno listo. Ni nam za strankarstvo, dobrodošel nam je vsak, ki hoče resno pomagati in delovati v korist našim kmetom. — Veliko takozvano Hojnikovo hišo je kupil na dražbi naš občinski policaj gospod Eisenberger. Dosedanji posestnik je bil neki gospod Ankele, katerega zibel je menda tekla v Tržiču, a ni mogel dosti zabavljati čez Slovence. V hiši je celo prepovedal strankam govoriti slovensko. Vsled tega menda tudi v Borovljah nikdo ni žaloval za njim. — V nedeljo dne 13. sept. smo položili k večnemu počitku 81letnega Janeza Ogris. Rajni je bil najstarejši v naši fari, mož postenjak skoz in skoz. Dolga leta je delal v rudokopih pri Sv. Ani v Tržiču. Bil je zavedna slovenska korenina, ki je posebno rad prebiral slovenske knjige in časopise. Zaostalim naše sožalje!

Pečnica pri Baškem jezeru. (Pomenljiva kvaterna.) Letošnjega jesenskega kvaternega tedna ne bomo lahko pozabili. Komaj se je začel, že je prihitela bela žena s koso in nam ugrabila petnajstletno deklico na paši. Na kvaterni petek je požar uničil poslopje ubogi družini. Na kvaterno soboto pa je smrt pograbila ubogi družinici petintridesetletnega očeta Jožefa Rupiča v Čavju. Bil je brezposeln žagar in komaj je svojim postavil majhen dom, ga je zadela srčna kap. Domača požarna bramba ga je spremljala na zadnji poti in nabrala za ubogo družinico brez očeta nekaj milodarov. Ko je godba na grobu zaigrala poslovilno „Imel sem tovariša“, so se solzile vse oči. Čudno je, da se je ptica-smrtnica oglašala cel teden v nočeh s cerkvenega stolpa. Sedaj pa je utihnila.

Podkros. (Prerana smrt.) V četrtek 24. t. m. smo na našem pokopališču pokopali mlado mater Marijo Vidovic, pd. Cipinjo. Zvesto je služila Bogu in svoji družini ter bila vsekdar zvesta tudi svojemu narodu. Njen mož je nečak rajnega kanonika Vidovica. Mlada mati zapušča poleg moža 4 otroke. Sveti ji večna luč, zaostalim toplo sočutje!

Pliberk. (Ignaca Kreuzmayerja ni več.) Kakor strela iz jasnega neba se je v nedeljo 20. sept. razširila novica, da je nenadoma umrl g. Ignacij Kreuzmayer, oskrbnik in vodja žganjarne pri veleposestvu Metnicu v Pliberku. Zadela ga je kap. Vse številne prijatelje in znance je vest zadela v dno srca, ker je bil rajni Nace splošno priljubljen in spoštovan. Vso ljubezen je užival tudi pri svojih delavcih radi svoje pravičnosti in poštenega ravnanja. Radi njegovih izrednih zmožnosti je izgubila tudi Metniceva hiša sposobnega in zvestega uradnika. Bil je Nemeč, doma iz Kočevja, nikdar ni žalil slovenstva in je užival tudi pri slovenskem kmetu naklonjenost in spoštovanje. Njegova mati je hotela, da bo pokopan doma, zato so ga v sredo z avtom peljali iz Pliberka v Kočevje. Številna množica se je zbrala in ga spremlila do Drveše vasi s solzami v očeh. Bodi mu domača zemlja lahka!

Za tiskovni sklad so darovali: Neimenovan 1 S; Valentin Kometter, Borovlje, 3 S; dr. Matko Scharwitzl, Langenlois, 10 S; Franjo Celnar, Celovec, 50 g; Franjo Katnik, Gorje, 1.30 S; Franjo Celnar, Celovec, 5.50 S; tamburaški odsek izobrazovalnega društva Podljudelj mesto venca na grob Mihi Habihu 10 S; Franjo Celnar, Celovec, 3.50 S; Martin Samonig, Spodnje Dobje, 50 g. Vsem darovalcem najprisrčnejša hvala!

V par besedah. Na Zg. Avstrijskem je navadnim gostilnam, koder tujci ne nočujejo, prepovedano izobešanje inozemskih, med drugimi rajhovskih zastav. — V letošnji tujski sezoni je narastlo število letoviščarjev v sledečih krajih: v Celovcu, Porečah, ob Afriškem jezeru, v Flatnici, Malnici, Špitalu ob Dravi, Kočah, Velikovcu in Volšperku, dočim je nazadovalo število letoviščarjev ob vseh jezerih. — Zborovanja so prepovedana do konca oktobra. — Jugoslavijo je obiskala večja skupina rajhovskih časnikarjev. — 25. okt. se vršijo v Jugoslaviji občinske volitve. — Jugosl. državljan, ki so odslužili vojake v kadru ali bili vojaške službe oproščeni, morajo nemudoma javiti svoj naslov jugosl. konzulatu v Celovcu. — Bajе bodo o priliki velikega zborovanja domovinske fronte na Dunaju 18. okt. vabljene tudi deputacije avstrijskih manjšin, da se udeležijo zborovanja in spreveda v narodnih nošah. — Kor. Heimatschutz

je brzojavno prosil kanclerja, naj imenuje majorja Fey-a v zvezno vlado. — Od 9. do 28. nov. t. l. se vrši v Celovcu tečaj za ogledovalce mesa. Prosilci ne smejo biti stari pod 24 in ne nad 50 let, prošnje naj vložijo s prilogami na celovski magistrat. — V Žel. Kapli so prijeli vsled tihotapstva Franca Werniga. — Za 40letno službovanje je bil odlikovan grebinjski cerkovnik Jerner Modritsch. — Posestniku Kaluderju na Rudi je strela upepelila gospodarsko poslopje. — Na Dunaju je bil minuli teden obsojen na 8 mes. težke ječe baron Rokitansky, ki je izsilil od Phönix-zavarovalnice nič manj nego 243.000 S.

NAŠA PROSVETA

Najdražji šport.

To ni morda kak izlet na Triglav ali sv. Višarje, še manj veselje s smučmi v zimi ali s kolesom poleti, niti ne motorno kolo ali „zrakoplovni“ izlet naših vrlih Selanov v Ljubljano. Najdražji šport na svetu je — nevednost!

Življenje na svetu je ustrojeno tako, da se mora človek neprestano učiti, če naj zapopade košček tega, kar izpolnjuje njegovo življenje v poklicu in človeški družbi. Zato je dal Stvarnik človeku razum, da misli in spoznava skrivnosti okoli sebe in v sebi ter iz spoznanja uravnava svoje življenje.

Gospodinjstvo naprimer zahteva navidezno le pridnih rok. Pa je vendar cela umetnost, o katerih so učeni možje in žene zapisali že cele knjižnice. Prava gospodinja ni zato nikdar modra dovolj. Kmetijstvo je danes stroka visokošolskega študija in vsako novo leto prinese na tem gospodarskem polju nova presenečenja, nova spoznanja. Tako je z vsako obrtjo, tako z vsakim poklicem. Kdor noče ostati starokopitnež, svojim stanovskim tovarišem v nevoljo in družbi, ki ga obdaja, v napotje, se mora neprestano učiti in truditi.

Nič drugače ko s poklicnim življenjem je z življenjem v socialnem, političnem, narodnem in verskem pogledu. Vedno globlje koplje človeški duh, vedno bolj spoznava zakone medsebojnega življenja, nove in boljše zakone v državi si ustvarja, narodnost in narodna zavest mu postaja vedno nujnejša vrlina, ker vedno bolj razume smisel in namen narodne družine, tudi verske resnice se človeškemu duhu in srcu odpirajo vedno veličastneje in vedno lepše, čim bolj človek zna slediti Duhu, čigar delo je vse vidno in nevidno. — Tako je zapisal nek življenjeslovec: življenje na svetu je reka, ki teče venomer naprej, nikdar nazaj. Kdor ne plava s to reko, ga ona ali izvrže ali potopi.

Mi mladi v šolah in doma! Lepo in pravilno je, da se držimo tega, česar sta nas učila mati in oče. A še lepše in še bolj pravilno je, če nauk naših dragih starišev tudi razumsko zapopademo in ga v vsej njegovi globini zajamemo. Fantu in dekletu današnjega časa mora biti premalo, da sme reči, da se drži tega, česar sta se učila oče in mati. Njun dragoceni življenski nauk si mora priboriti še z lastnim trudom in lastno marljivostjo, sicer je v nevarnosti, da postane plen laži-prerokov in laži-učiteljev.

To v uvod v novo šolsko in prosvetno leto!

Slomškov šolski praznik v Jugoslaviji. Šolska uprava dravske banovine je odredila, da se ima praznovati v vseh šolah vsakoletni 24. september kot spominski dan smrti velikega škofa in prosvetitelja slovenskega naroda ter ljubitelja slovenske mladine in šole. Šolska mladina Slovenije se je ta dan poklonila njemu, ki je bil vedno med prvimi Slovenci ter je tako lepo pisal o maternem jeziku, o jeziku, ki je še mnogokod v Slovenije zaničevan in zasramovan. — Še mi skrbimo, da naša koroška mladina pozna velikega svojega prijatelja škofa Antona Martina Slomška!

Radiše. Prireditev narodne igre „Naša kri“ se vrši v nedeljo 4. oktobra na prostem pred župniščem. Začetek točno ob 3. uri pop. Vabimo v nadi, da bo tokrat vreme bolj naklonjeno.

Inserirajte v „Koroškem Slovencu“!

GOSPODARSKI VESTNIK

Brezalkoholna pijača iz sadja.

Ta dandanes po vseh kulturnih državah znan in uvažen izdelek iz sadja se pripravlja na dva načina: na veliko v industriji in na malo v domačem gospodinjstvu. Industrijski izdelek je vobče boljši in lepši, ker se pri izdelavi uporabljajo pripravniki stroji, ki delajo hitro, poceni in zanesljivo. V domačem gospodinjstvu pripravljamo sadne pijače s pripomočki in posodo, ki je itak v vsaki kuhinji.

Kdor pripravlja brezalkoholno pijačo, mora najprej nekaj vedeti o sadnem soku. Predvsem mora vedeti, da se zatrosi v sadni sok že med tem, ko sadje meljemo ali prešamo, nešteto neskončno majhnih, z golim očesom nevidnih bitij, ki takoj začnejo razkrajati sladkor v soku. Največ je takozvanih kvasnic, ki razkroje sladkor v alkohol in ogljikovo kislino. Po njih dobi tekočina rezek okus in je opojna. Glavno je torej, da onemogočimo delovanje kvasnic. To dosežemo, če most segrejemo do 70 stopinj in s tem kvasnice zamorimo. To pa še ne zadostuje. Kvasnic je vse polno tudi v zraku in zato moramo razkuhati tudi orodje, s katerim delamo. Končno moramo sterilizirati, od vseh živih klic očistišeni sok tako zapreti, da ne pride zrak do njega. V trenutku, ko pride zunanji zrak do soka, so se že zasejale v njem kvasnice in začel se bo razkrajati.

Ako delamo s pravilnim umevanjem zgoraj povedanega, gledamo povsod na snago in skrbjo, potem to postopanje pri pripravljanju brezalkoholne pijače ni težko. Najprej nekaj nujno potrebnih pripomočkov. Brezalkoholno pijačo moramo nekam naliti, da se da neprodušno zapreti. Za to so pripravne najbolj steklenice. Zamaški naj so novi in vsaj 4 cm dolgi. Jako pripraven je stroček za mašenje steklenic. Važen je nadalje toplomer, ki kaže do 100 stopinj. Steriliziramo najbolje v kakem kotlu za pranje, brzoparilniku in na malo v velikem loncu. Preden se lotimo dela, moramo vse do čistega osnažiti. Steklenice in zamaške najprej namakamo, steklenice nato operemo v topli vodi in s sodo, zamaške skuhamo, na dno kotla položimo lesen raženj, da steklenice pri razgrevanju ne stojijo na železu.

Takoj izpod preše precedimo sadjevec skozi gosto sito, pod katero privežemo še gostejšo tkanino. Steklenice napolnimo tako, da ostane vrat za kakih 5 cm prazen. Postavimo jih potem v kotel ter kotel zalijemo z vodo tako visoko, kakor je mošt v steklenicah. V eno steklenico potopimo toplomer in opazujemo stopinje segrevanja mošta. Pri 70 stopinjah nehamo kuriti in pazimo, da ostane toplina pol ure pri tej stopinji. Steklenice nato vzamemo iz kotla, jih zamašimo z vročimi zamaški, postavimo narobe v zaboj, odenemo s prtom in čakamo, da se ohladi. Hladne pomočimo pri vratovih v raztopljen parafin, da so zanesljivo neprodušno zaprte. Steklenice smemo zamašiti tudi pred segrevanjem, vendar moramo zamaške dobro pritrditi, sicer jih zračni pritisk vrže ven.

To torej navodilo za pripravo. Poizkusite, saj ni bogvekaketa umetnost, vsa družina pa bo imela ob prazničnih dnevih na mizi tečno in zdravo pijačo!

Gosta ali redka setev ozimine. Še vedno ne vemo, da je pregosta setev običajni vzrok poleganja žit. Pri pregledu žit se nam zdi večkrat čudno, kako nekatera žita polegajo, druga ne. Ne mislimo pa globlje. Če so bilke vsled gostote šibke in nerazvite, ne morejo vzdržati klasov. Premalo je bilo zraka in sonca, da bi se spodnja kolena zadostno ojačila. Zato velja pravilo: gospodar, sej redko! Vendar smeš sejati redko le tedaj, če pravočasno seješ. Če s setvijo odlašaj, da nastopi mrzlejše vreme, moraš sejati gostejše. Tudi v pusto ali plevelno zemljo moraš sejati več, ker bo izostalo marsikako semence.

Poznate žajbelj? Te rastline se boji smrt, pravijo. Žajbelj čisti in zdravi, krepi vid, ohranja zobe, izganja sečno kislino, pospešuje delovanje žlez, prenavlja kri, zdravi pljuča, jetra in ledvice. Kratko: zoper vsako bolezen lahko uspešno rabiš žajbelj kot medicino. Hud kašelj preženeš z žajbljem na mleku, če ga piješ pravočasno, ozdravi jetiko, lajša prebavo. Če umivaš z njim glavo, ti ohrani lase in zamori grinte, pri izpuščajih vzame vročino in bolečino. Dober je celo v kuhinji kot začimba: okus boljša, kuretini in divjačini jemlje

neprijetni okus. Vsaka gospodinja bi torej morala poznati to univerzalno rastlino.

Sporne poti. (Hkrati odgovor na vprašanje g. M. B.) Mnogo je takozvanih spornih potov, o katerih sosedje ne vedo, ali po pravici obstojajo in če jih lahko prepovedo. Predvsem moramo pri razčiščenju takih zadev vedeti, da se pot lahko priposestvuje. Sosed, ki vozi po poti, ki je po mnenju drugega sosedja, na čigar gruntu pot vodi, sporna, mora dokazati, da so on ali njegovi pot uporabljali javno in nemoteno skozi 30 let. Če to dokaže, je pot priposestvovana in nihče ne more več zabraniti njene uporabe. Drugače je s potmi, katerih uporabo lastniki grunta, po katerem vodijo, sicer dovolijo, vendar samo do preklica. To pot lahko vedno prepovedo, če je bilo njihovo omejeno dovoljenje javno razglašeno ali znano. Drugače spet je s potmi, ki vodijo skozi gozd in so sporne. Od leta 1853 dalje se poti po gozdovih ne morejo več priposestvovati. — Pravde zaradi poti so drage in v nikakem razmerju s škodo zato se svetuje v takih slučajih medsebojna poravnava brez sodnika.

Kaj se ne sme zarubiti? Po zakonu so nekateri predmeti od eksekucije izvzeti. Tako se ne sme zarubiti: obleka, posteljnina, perilo, pohištvo, peči in štedilniki, v kolikor je vse to dolžniku neobhodno potrebno oziroma potrebno njegovi družini in služabništvu, ki živi v skupnem hišnem gospodarstvu. Zarubljena ne sme biti nadalje hrana in kurivo za mesec dni, najpotrebnejše orodje, ki je potrebno za obdelovanje zemlje, in nekaj živine, ki je potrebna za prehrano dolžniku in njegovi družini. Končno se ne sme zarubiti podpora v gotovini, hrani, obleki ali drugih stvarih, ki jih dolžnik dobiva za omiljenje bede.

Velikovski živinski in blagovni trg minulega tedna. Minuli teden so prignali na velikovski živinski trg 4 vprežne vole, 20 krav, 4 svinje, 32 plemenskih prašičev, 16 ovac in 4 koze. Cene so ostale v primeri z onimi predzadnjega tedna nespremenjene. — Blagovni trg: jajca 12, stare kokoši 2.00—2.50 S, mlade 2.00, sirovo maslo 2.80 do 3.20, pšenica 37, rž 30—31, oves 24, proso 22, ječmen 26—28, ajda 22, krompir 7—8 g za kg.

ZANIMIVOSTI

Zlato, skrivnostna kovina. Še vedno je zlato gospodar sveta. Vsako leto ga več pridobivajo, lakota za njim pa je vedno hujša. Po svetovni vojni je znašala celokupna teža v enem letu pridobljenega zlata petsto do šeststo tisoč kg. V zadnjih dveh letih se je letna višina pomnožila celo na milijon kg. V vseh bankah sveta leži vrhutega zlatega zaklada za okroglo 26 tisoč ton, okoli 5000 ton je v rokah zasebnikov. Francoska narodna banka ima zlata v teži 4445 ton, angleška 1600, ameriška pa celo 12 tisoč ton. Kako potem, da zlato vsepovsod primanjkuje, ko pa ga je vedno več in se ta rumena kovina le težko obrabi? Še nikdar ni bilo toliko zlata na svetu kot danes in še nikdar ni bilo zlato tako redko kot danes.

Cene divjih zveri. Malo je znano, da obstojajo veletrgovine, ki prodajajo zveri za živalske vrtove. Cene so določene po starosti in lepoti živali. Lepega leva-samca s košato grivo dobiš za okroglo 6000 S, levinja stane 2500 S, za lepe tigre moraš plačati do 9000 S, povodnji konj celo 15.000 S, žirafa do 20.000 S, afriški sloni do 15.000 šilingov. Najdražji med živalmi so gorile in orangutani, ki stanejo do 300.000 S. Male opice pa že lahko dobiš za 80 do 100 šilingov. Trgovina z divjimi zvermi in redkimi živalmi je jako donosna, kupci so seve izključno živalski vrtovi.

Kako se sporazumejo žuželke. Reči moramo, da tava znanost na tem polju še vedno v temi. V zadnjem času drži mnenje, da oddajajo tudi žuželke zvočne valove in sicer vsaka vrsta žuželk svoje in te valove zamore sprejemati spet samo istovrstna žuželka. Tiplalnice mnogih žuželk niso ničesar drugega nego fine oddajne in sprejemne postaje zvočnih valov. Spet druge žuželke slišijo z nogami — tako kobilice. Ribe slišijo s plavutnim mehurjem, ki je pritrjen na notranje uho.

Jeklene zobe bomo nosili. Baje so dognali, da je jeklo mnogo boljši za umetne zobe nego zlato ali platina. Hkrati je mnogo cenejše. V Nemčiji imajo v Kruppovih tvornicah že več let poseben laboratorij za izdelovanje jeklenih zob. Nedavno se je posrečilo nekemu avstrijskemu tehniku, da je izumil aparat, skaterim lahko vsak zobozdrav-

nik izdeluje umetne zobe iz pokromanega nikla. Ti zobje so za dobri dve tretjini cenejši od zlatih, poleg tega pa so lepši in trpežnejši. Zob iz belega nikla ima barvi naravnih zob podobno barvo in še druge prednosti, tako da mu brezdvoma pripada bodočnost.

Čitanje v temi brez luči. Berolinski listi poročajo, da so tam iznašli čudovite naočnike z reflektorjem. Svetlobni žarki reflektorja padajo točno na ono mesto, kamor je obrnjen pogled. Tako je lahko čitati s temi naočniki brez vsake druge svetlobe. Če ta iznajdba ni prirejena samo po znani sodbi nepismenega človeka, ki si je kupil naočnike, da bi znal čitati, je vsekakor velikega pomena za ljudi, ki radi čitajo.

„Oče zadovoljstva.“ tako imenujejo ljudstva na vzhodu tolarje s sliko Marije Terezije. Slučaj je bil, da se je Afrikancem, Arabcem in še drugim ljudstvom na vzhodu ta novc tako priljubil. Cesarica Marija Terezija nosi namreč na njem diadem, kar jo napravi slično mohamedankam, ki tudi rade nosijo okraske v laseh; okoli glave ima zaviti žalni pajčolan — cesarica je postala vdova — in ta je podoben pajčolanu, kot ga nosijo mohamedanke. To je bil povod, da so mohamedanci radi prevzeli denar s sliko avstrijske cesarice. Pripovedujejo, da celo v današnji Abesiniji lira s težavo tekmuje s tolarjem. Tri lastnosti mora imeti tolar, da je polnovreden: svetiti se mora, letnico 1780 mora imeti in vidne morajo biti na novcu male pikice, ki predstavljajo cesaričin okrasek. Mohamedanci imenujejo tolar „oče zadovoljstva“, „oče malih pikic“ ali „gerš“, kar sliči našemu grošu.

Čudeže v rastlinstvu je ustvarjal pred desetletjem umrl Luther Burbank. V Kaliforniji je imel svoje posestvo in se 40 let ukvarjal z rastlinstvom. Vzredil je rastline in cvetlice, kot nihče za njim in pred njim. Njegove redkve so bile 30 cm dolge in 10 cm debele, rabarbara je imela stebila s 7 cm debeline, marelice 10 cm premera, orehe je dobival že čez pet let. Njegov krompir je cvetel škrlatno-rdeče, mačehe so imele cvetove velike ko otroška roka, nageljni in vrtnice so cvetele v vseh barvah. Burbank je živel kot puščavnik in menda v vseh letih ni bilo 50 ljudi na njegovi farmi in še te je zavezal, da v svetu ne bodo črhnilo besedice o njegovih nasadih. Njegovi zapiski so edina, dragocena dediščina za njim.

Ljudje so se naveličali družbe, to potrjujejo prilike v Angliji. V tej visoko civilizirani državi vlada namreč veliko povpraševanje po malih neobljudenih otočkih, raztresenih kjerkoli v oceanu. Z otočki se je razvila pravicata trgovina in vedno več je interesentov, ki bi radi zapustili svoje mesto in svoj poklic ter se sami ali s svojo družino preselili daleč proč od modernizma in živeli življenje znanega Robinzona. Seve so nekateri otočki pravi zemeljski raji, drugod spet živijo samotarci največ od ribolova in lova. Naveličanost življenja, očitna v teh slučajih, je povsem naravna ob nenaravnih prilikah sodobnega žitja.

Dežela družabnih nasprotij je Madžarska. Ogrski listi so nedavno pisali o kmečki ženitnini v Gari, občini Bačke. Ženitnina je trajala tri dni, povabljenih je bilo 550 gostov, pojedli so skupno 2 kravi, 5 telet, 10 pitanih svinj, 5 ovac, 250 parov kokoši ter popili 850 steklenic vina in 700 steklenic sode. Vrhutega sta skrbeli za dobro razpoloženje dve godbi. — Istočasno pa je na tisoče revežev, ki se potikajo po deželi v strganih oblekah, stanujejo v votlinah, gladujejo in zmrazujejo. So pokrajine, kjer redno v zimo primanjkuje hrane in umirajo v zimi ljudje vsled gladovanja. Kmetijski delavci zaslužijo na dan 60—80 vinarjev, kar jim zadostuje komaj za črn kruh in krompir. Največje zlo Madžarske je neenakomerna razdelitev zemlje. Nekateri živijo v izobilju, drugi stradajo. Cene so visoke, dobiček dobrih letin gre v žepe prekupcev, ki jih je vsepovsod dovolj.

KUPIM dobro zrelo sadje za napravo brezalkoholnega mošta.

PREVZAMEM vsakovrstno prešanje lana itd.

PRODA SE malo posestvo potom javne dražbe dne 8. oktobra t. l. pri okrajnem sodišču v Beljaku. Pri hiši je sadni vrt ter zemljišča za rejo ene krave. Pripravno za rokodeljca ali upokojenca.

A. ŠITTELKOPF V PODRAVLJAH, p. Föderlach.